

HØ/-

Olje- og energidepartementet.

Haugesund, den 15. januar 2013

Høringsuttale – Konsekvensutredning – Åpningsprosessen for petroleumsvirksomhet ved Jan Mayen.

Fiskebåtrederne Forbund (Fiskebåt) viser til tidligere innsendte kommentarer til "Forslag til program for konsekvensutredning", hvor Fiskebåt, i likhet med flere andre, påpeker utfordringene og de risiki som finnes ved eventuell oppstart av petroleumsvirksomhet ved Jan Mayen. Fiskebåt konstaterer likevel at Regjeringen er i ferd med å åpne opp for petroleumsvirksomhet ved Jan Mayen. For Fiskebåt fortøner dette seg underlig all den tid Jan Mayen og territorialfarvannet rundt er vernet som naturreservat. I tillegg er kunnskapen om området og miljøet både på havoverflaten, i havet og på bunnen svært mangelfull. Området er svært viktig for en rekke arter av sjøfugl og marine pattedyr. Store deler av området er dekket av is i perioder av året. Til tross for manglende kunnskaper om området og dets miljø, er det konstatert at området inneholder store konsentrasjoner og biomasse av dyreplankton som fisk beiter på. I tillegg lever mange arter ved iskantsonen, der is møter åpent hav. Mange av disse artene er svært sårbare i forhold til oljeforurensing. Området må derfor skånes for å bli åpnet for petroleumsvirksomhet.

Området rundt Jan Mayen er svært viktig for norske reketrålere, pelagiske trålere og ringnotbåter som fisker reker, sild, lodde, makrell og kolmule der. I tillegg er det stor aktivitet der av utenlandske fiskefartøy. Fisken som beiter i området, er storspiser av dyreplankton som det er rikelig av rundt Jan Mayen. Havforskningsinstituttet har forsket på situasjonen i Norskehavet inklusive Jan Mayen-området med tanke på bestands- og dyreplanktonsituasjonen. De publiserte i 2012 en rapport de kalte "Smalhans i Norskehavet". Her heter det bl. a.:

"I Norskehavet er det blitt mer en dobbelt så mye sild, kolmule og makrell de siste tiårene. Samtidig har pilen gått motsatt vei for dyreplanktonet, som fisken lever av. Norskehavet, havområdet mellom Norge, Færøyene, Island, Jan Mayen og Svalbard, er beiteområde for noen av verdens største fiskebestander. I rekordåret 2007 vandret over 20 millioner tonn sild, makrell og kolmule i stim ut i Norskehavet. Siden har totalmengden gått noe ned, men bestandene regnes fremdeles som store. Norsk fangstverdi på disse bestandene utgjorde til sammen nærmere 6 milliarder kroner i 2011. Til sammenligning ble det fanget Barentshav-torsk for ca. 3 milliarder kroner.

Lenge så det ut til at Norskehavet med sine 1,1 millioner km² og rikelige planktonproduksjon hadde plass og mat nok for tre så store bestander. Dette selv om sild, makrell og kolmule langt på vei lever av den samme maten. Forskningsresultater de siste årene tyder imidlertid på en ubalanse i systemet. Som nevnt er det observert en kraftig reduksjon i dyreplanktonmengden, gjennomsnittslengden på fisken viser en nedadgående trend og bestandene har de siste årene utvidet beiteområdene sine betydelig.

Konkurransen i Norskehavet er generelt større mellom artsfrender, som foretrekker den samme føden, enn mellom de ulike bestandene. De siste årene har konkurransen bestandene imellom økt. Studier fra INFERNO-prosjektet som nylig er publisert, viser at veksten hos sild og kolmule påvirkes av beiting fra de andre artene, mens makrellen først og fremst kappet om maten internt. Silda har hatt redusert lengdevekst fra tidlig på 1970-tallet. I vekt tilsvarer denne reduksjonen omtrent en tredjedel av vekten av gytebestanden.

Utsiktene er noe lysere for kolmule. Den vesle torskefisker har hatt en økning i lengdevekst de siste årene etter at bestanden var nede på et veldig lavt nivå.

Makrellen har levd opp til sitt rykte som "superbeiter" og fyller magen med annen mat når det er lite av det foretrukne dyreplanktonet raudåte. Bestanden har de siste årene vandret lengre og lengre vest og nord på jakt etter mat, og dette har gitt opphav til "makrellkrigen" mellom Norge og Island.

Likevel ser vi nå en foruroligende nedgang også i makrellens lengdevekst. Det er registrert god rekruttering i både makrell- og kolmulebestanden de siste årene. Mens sildebestanden er på vei nedover i stor fart, forventes makrell og kolmulebestanden altså å vokse enda mer fremover. Det kan føre til at konkurransen skjerpes ytterligere. Norskehavet er ikke over kneiken ennå.

Selv om det blir knapt med mat, så sulter ikke fisk umiddelbart i hel og dør. Om vinteren bruker den planktonspisende fisken svært lite energi og kan holde seg i live i lang tid uten føde. God mattilgang i sommerhalvåret er imidlertid helt avgjørende for at fisken skal overleve vinteren og gyte om våren. I sildebestanden er det nå tegn på at det er så lite mat tilgjengelig at en del sild ikke klarer å vandre vestover til beiteområdene. I stedet blir denne silda stående nærmere gyteområdene og avmagres før den enten blir et lett bytte eller synker til bunns. Dette er en annen mulig forklaring på hvorfor bestanden avtar så raskt.

Vi vet altså en god del om hvordan konkurransen mellom fiskebestandene arter seg, men det blir viktig å jobbe videre med å undersøke i hvilken grad de dårlige beiteforholdene gir seg utslag i økt naturlig dødelighet i bestandene. Makrellen breier seg for tiden blant annet inn over drivbanene for sildelarvene på en måte den ikke har gjort før. Vi har observert at makrellen beiter på disse larvene. Denne beitingen kan potensielt ha stor effekt på rekrutteringen til silda, og vi jobber derfor med å estimere omfanget av dette. På forskningssiden utvikler og tester vi modeller for økosystembasert forvaltningsrådgivning som tar innover seg konkurransen om føden og mulige endringer i rekruttering og overlevelse. Det blir viktige elementer i den fremtidige forvaltningen av bestandene i Norskehavet."

Ut fra dette synes det klart at en eventuell forurensing fra petroleumsvirksomhet antas å ville desimere dyreplanktonbestanden og fiskebestandene i Norskehavet og ved Jan Mayen direkte og indirekte. Jan Mayen-området er så sårbart at politikerne og myndighetene ikke må slippe til petroleumsvirksomhet der. Olje- og energidepartementet peker selv på rekken av ubesvarte spørsmål omkring hvordan området er på havbunnen samt på hvor sårbart området er og de utfordringene man vil stå overfor ved en eventuell åpning av petroleumsvirksomhet.

Med hilsen

FISKEBÅTREDERNES FORBUND

Sekretariatet

Audun Maråk

Harald Østensjø

Kopi til: Norges Fiskarlag

Miljøverndepartementet

Fiskeri- og kystdepartementet

Havforskningsinstituttet

Fiskeridirektoratet

